

НАСТАВНО НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Извештај комисије за оцену и одбрану докторске дисертације ФЕНОМЕН „ПРОДУЖЕНЕ МЛАДОСТИ“ У БЕОГРАДУ: ЕТНОЛОШКО – АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА
кандидаткиње Катарине Митровић

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Београду, одржаној 13. и 14. маја 2021. године, изабрани смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације ФЕНОМЕН „ПРОДУЖЕНЕ МЛАДОСТИ“ У БЕОГРАДУ: ЕТНОЛОШКО – АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА коју је поднела Катарина Митровић, М.А. етнологије и антропологије, докторанд и истраживач-сарадник у Институту за етнологију и антропологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Прочитали смо докторску дисертацију и Наставно-научном већу подносимо

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Катарина Митровић рођена је 1991. године у Београду. У Београду је завршила основну школу и Трећу београдску гимназију. Основне студије на Одељењу за етнологију и антропологију Филозофског факултета Универзитета у Београду уписала је 2011. године. Као учесница *Global UGRAD* програма размене, школску 2014/2015 годину провела је студирајући на Универзитету у Вајомингу (САД). Дипломирала је 2015. године на свом матичном Факултету у Београду са просечном оценом 9,73 одбравивши дипломски рад на тему *Језик и идентитет: одбрана идентитета кроз призму индијанских језика*, под менторством проф. др Александра Бошковића. Након тога, 2015. године, уписује мастер студије на истом Одељењу, под менторством проф. Бошковића. Мастерирала је 2016. године са просечном оценом 10,0. За свој мастер рад на тему *Међународна размена студената као антрополошки проблем: студија случаја*

студентских миграција на релацији Србија-Северна Америка добила је награду *Боривоје Дробњаковић* Етнографског музеја у Београду, за најбољи мастер рад у школској 2015/2016. години. После мастер студија, 2016. године, уписује докторске студије на истом Одељену и сарађује у настави на предметима Антропологија света – компаративна религија и Национална етнологија/антропологија – тело и идентитет. Од 2017. до 2018. године, као стипендисткиња Министарства просвете, науке и технолошког развоја, ангажована је на пројекту „Идентитетске политике Европске Уније: Прилагођавање и примена у Републици Србији“ (177017), при Институту за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду. Од 2018. године кандидаткиња је запослена на истом Институту као истраживач-сарадник на пројекту „Антрополошко проучавање Србије - од културног наслеђа до модерног друштва“ (177035). Током 2019. године, као стипендисткиња *Erasmus +* програма провела је три месеца студирајући на атинском Пантеион универзитету за друштвене и политичке науке. У звању истраживач-сарадник објавила је неколико радова у релевантним часописима, учествовала у више међународних конференција и пројеката и организовала једну конференцију са међународним учешћем, за коју је уређивала и књигу апстраката. Области ужег научног интересовања кандидаткиње су етнологија и антропологија света (компаративна антропологија), антропологија детињства и младости, урбана антропологија, студије младих и антропологија миграција. Детаљни подаци могу се пронаћи у кандидаткињиној биографији.

Докторска дисертација Катарине Митровић ФЕНОМЕН „ПРОДУЖЕНЕ МЛАДОСТИ“ У БЕОГРАДУ: ЕТНОЛОШКО – АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА припада области антропологије младости и урбане антропологије. Дисертација истражује феномен „продужене младости“ кроз призму културних представа о животном току, дељеном простору, домаћинству, бризи и младости „других“. Митровићева полази од хипотезе да је феномен којим се бави, осим економским и политичким чиниоцима, условљен и културним представама у проучаваној средини. У дисертацији она показује како испитивани млади људи у Београду и њихови родитељи посматрају младост и одраслост, просторе које користе (од града до просторија у стану), заједничко домаћинство и обавезе унутар њега, бригу и емоције у породици, као и осамостаљивање „других“ младих у земљи и свету. Теренско истраживање спроведено је у периоду од августа 2019. до

новембра 2020. године у Београду. Кандидаткиња је користила квалитативне методе, пре свега дубински интервју. Докторска дисертација има 196 страна компјутерски обрађеног текста (проред: 1,5; величина слова 12; фонт: Times New Roman) и 34 стране документације која садржи библиографију употребљених радова и изворе, прилоге, биографију ауторке, као и попуњене и потписане изјаве. Поред *Увода* (стр. 1-8) и *Закључка* (стр. 192-196) дисертација садржи три поглавља: *Теоријски оквир* (стр. 9-48), *Методолошки оквир и теренско истраживање* (стр. 49-62), као и поглавље под називом *Резултати теренског истраживања* (стр. 63-191) у којем је изложена и анализирана грађа. У оквиру теоријског дела рада, налазе се потпоглавља везана за теоријске концепте релевантне за истраживачки контекст: истраживања животних фаза и „продужене младости“, простора и становања, домаћинства, бриге и емоција, као компаративна перспектива истраживања младости „других“. У оквиру методолошког дела рада, налазе се потпоглавља која објашњавају метод, избор учесника у истраживању, водич за интервјуе и анализу наратива, као и етику спроведеног теренског истраживања. У оквиру дела рада који представља и анализира резултате истраживања, грађа је интерпретирана кроз пет потпоглавља и, у оквиру њих, више целина у којима кандидаткиња представља грађу и анализира релевантне концепте у контексту феномена „продужене младости“.

2. Предмет и циљ дисертације:

Докторска дисертација Катарине Митровић анализира феномен „продужене младости“, и са тим у вези „зрело заједничко становање“, дужу транзицију у одраслост, као и финансијску и стамбену зависност младих људи у проучаваном контексту. Поред других фактора које кандидаткиња препознаје и објашњава, она посебно указује на значај који културне представе имају на схватање суживота младих и њихових родитеља као „доброг избора“. Указујући на породичне динамике, схватање промена и перспектива, као и начине на које су конструисане „добра“ младост, родитељство, брига и слично, Митровићева истражује како културне представе утичу на транзицију у одраслост, те како млади и њихови родитељи виде своје позиције унутар дељеног домаћинства.

Циљ истраживања био је да истражи и прикаже културна значења и културне представе повезане са перцепцијом фаза животног тока, транзиције у одраслост и осамостаљивања, као и да проучи како начини на које се схватају културно конструисани

концепти, попут „доброг“ родитељства и бриге или „нормалне“ младости и живота, утичу на феномен продужене младости. Са тим у вези, циљ дисертације био је и да преиспита изнуђеност „продужене младости“ економским и политичким факторима, односно да пружи комплементарно објашњење овог феномена. Један од циљева истраживања које кандидаткиња наглашава је и допринос домаћој антропологији, науци и јавним политикама у Србији у чијем је фокусу дуго налази унапређење услова за осамостаљивање младих.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

Основна хипотеза од које се у докторској дисертацији пошло је да на феномен „продужене младости“ утичу културне представе, попут представа о „добром“ родитељству и „нормалности“ живота са родитељима током младости. На основу ове хипотезе постављена је и друга, пратећа, претпоставка да феномен „продужене младости“ није искључиво изнуђен економским и политичким факторима, већ се може посматрати као „добар“, „очекиван“ или „норамалан“ избор у проучаваном контексту. У складу са наведеним претпоставкама формулисана су истраживачка питања, са намером да се истражи контекст и подробно преиспитају концепти схваћени као идентитетски, историјски и социо-културни. Истраживање је потврдило полазне претпоставке у виду резултата који указују на представе којима се оријентишу млади људи који могу да приуште самосталан живот, али ипак бирају да остану у породичним домаћинствима. Катарина Митровић на основу резултата истраживања закључује да се „продужавање младости“, дужа транзиција у одраслост и живот са родитељима посматрају као стратегија за будућност и најисплативији од свих расположивих избора.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Докторска дисертација кандидаткиње Катарине Митровић садржи пет поглавља.

У првом, уводном, поглављу, кандидаткиња представља феномен којим се бави, указује на његову проученост и издваја основне информације о спроведеном истраживању, наглашавајући предмет, хипотезе, метод и циљеве.

У другом поглављу представљен је теоријски оквир за интерпретацију тема повезаних са антрополошким промишљањем феномена „продужене младости“. Кроз пет

потпоглавља и неколико мањих делова, кандидаткиња образлаже концепте важне за контекстуализацију истраживачког проблема и анализу добијених резултата истраживања. Сходно томе, објашњени су антрополошки приступи животним фазама, са нагласком на младости, а затим и приступи простору и становању, домаћинству, бризи и емоцијама. Напоследку, кандидаткиња пружа оквир за компаративно проучавање младости „других“ из антрополошке визуре.

У трећем поглављу представљени су методолошки оквир и начини на које је спроведено теренско истраживање. Ово поглавље организовано је у четити целине у којима кандидаткиња описује методе коришћене током спроведеног истраживања и указује на избор учесника у истраживању дајући њихово детаљније одређење и начине представљања у раду. Затим, Митровићева представља водич за интервјуе и анализу наратива формиран за потребе истраживања, као и етичка питања са којима се током истраживања сусрела.

У четвртном, и најобимнијем, поглављу рада кандидаткиња износи резултате истраживања, систематизујући их и анализирајући кроз пет потпоглавља и неколико мањих делова, а у складу са претходно изложеним теоријским оквиром. Свако потпоглавље садржи представљање резултата, њихову интерпретацију и анализу. У потпоглављу под називом *Време у контексту животног тока и „продужене младости“* кандидаткиња анализира како представе о одрастању кроз друштвене и личне прекретнице, као и представе о младости и одраслости, утичу на феномен „продужене младости“. У потпоглављу под називом *Антропологија простора у контексту „продужене младости“* испитивани феномен анализиран је кроз културне представе о граду, крају, стану и собама, а анализирана је и перспектива стамбених аранжмана „других“ младих. У потпоглављу под називом *Антропологија домаћинства у контексту „продужене младости“* кандидаткиња детаљно анализира породичне кохабитације фокусирајући се на резултате о организацији посла у домаћинству, његовом финансијском одржавању, као и границама приватности у испитиваном животном аранжману. У потпоглављу под називом *Антропологија бриге и емоција у контексту „продужене младости“* указано је на културне представе којима су, у истраживаном контексту, одређене љубав према деци, родитељство кроз обавезе и очекивања, брига, одрицање, као и представе о одвајању деце и младих и њиховом одласку из породичног дома. Коначно, у

потпоглављу под називом „Светски“ и „наши“: *млади у компаративној перспективи* кандидаткиња анализира културне преставе о младима које њени испитаници доживљавају као „друге“. Указујући на резултате о младима у Србији и свету, чија се искуства користе као поредбени оквир, кандидаткиња анализира утицај културних представа на феномен „продужене младости“.

Последњим, петим, поглављем кандидаткиња закључује дисертацију. Ово поглавље садржи још један кратак осврт на рад и истраживање, почетне претпоставке и циљеве. У њему се даје преглед најважнијих закључака из претходних поглавља, који су потом сумирани у односу на аргументе и резултате истраживања. Кандидаткиња на крају указује на ограничења и могуће доприносе свог истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Научни допринос дисертације је двојак. Прво, у њој се по први пут у нашој антрополошкој науци улази у дијалог са постојећим социолошким, антрополошким и сродним истраживањима о младима и младости, на начин који доприноси разумевању улоге културних фактора, а не само „тврдих“ показатеља попут демографских одлика или економског статуса, у обликовању друштвеног феномена „продужене младости“. Радећи често у веома неповољним околностима изазваним пандемијом Ковид-19, Катарина Митровић је успела да дође до података, и да их на оригиналан начин протумачи, који увећавају општи фонд научног знања о проучаваном феномену, па комисија препоручује да изабрани резултати буду и објављени и за интернационалну научну публику. Друго, закључци дисертације су уобличени на начин да могу бити примењени у реформи јавних политика, чиме се ова дисертација уклапа у европску и српску научну политику приближавања академских и ванакадемских циљева истраживања.

6. Закључак

Дисертацију одлукују темељност и прецизност примене метода, релевантност – како у дијалогу са савременим антрополошким и социолошким истраживањима проучаване

тематике тако и на плану друштвене примене резултата, као и узузетна јасноћа излагања и питак стил писања. Имајући све наведено у виду, предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета да одобри одбрану докторске дисертације „ФЕНОМЕН „ПРОДУЖЕНЕ МЛАДОСТИ“ У БЕОГРАДУ: ЕТНОЛОШКО – АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА“ кандидаткиње Катарине Митровић.

У Београду, 17.05.2021.

Комисија:

проф. др Милош Миленковић
Филозофски факултет Универзитета у Београду

доц. др Ивана Гачановић
Филозофски факултет Универзитета у Београду

др Сузана Игњатовић, виши научни сарадник
Институт друштвених наука у Београду